

Vergaderjaar 2025-2026

36 894

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, Het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Een cultuurkompas voor Europa

B

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de heer Šefčovič van de Europese Commissie

Den Haag, 16 februari 2026

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft met belangstelling kennisgenomen van de Mededeling van de Europese Commissie over een cultuurkompas voor Europa¹. Omdat de Mededeling volgens de fractieleden van de **BBB** een aanzienlijke uitbreiding van de activiteiten van de Europese Commissie op het terrein van cultuur betreft, hebben zij naar aanleiding hiervan een aantal vragen en opmerkingen in het kader van de politieke dialoog. De leden van de fractie van JA21 sluiten zich bij deze vragen en opmerkingen aan.

In de Mededeling staat als één van de hoofdlijnen vermeld dat de EU cultuur en cultureel erfgoed inzet voor meer samenhang.² De fractieleden van de BBB vragen wat de Europese Commissie daar precies mee bedoelt. Wordt ook bedoeld dat delen van de Europese cultuur moeten verdwijnen? Hoever wil de Europese Commissie gaan en welke instrumenten wil de Commissie gebruiken om specifiek cohesie te vergroten? Welke instrumenten worden voor dit doel nu al ingezet?

Deze leden constateren dat in het Europees cultuurkompas amateurkunst en volkscultuur niet of nauwelijks expliciet worden genoemd, ook niet met synoniemen. Zij vragen waarom dat zo is. Is dat niet één van de pilaren van cultuur in Europa? Welke middelen zet de Europese Commissie nu in om die te benoemen, beschermen en te bevorderen? Wat wil de Commissie in de uitvoering van het Europees cultuurkompas hier meer voor doen? Kunnen amateurkunst en volkscultuur in een volgende versie van het kompas een prominenter positie worden gegeven? Of wil de Europese Commissie juist vanwege subsidiariteit amateurkunst en volkscultuur buiten haar bereik houden?

Waarom is het Europees cultuurkompas niet (expliciet) beperkt tot cultuur van pan-Europees belang? Waarom lijkt of is subsidiariteit niet als uitgangspunt genomen? De fractieleden van de BBB stellen dat analoog aan 'UNESCO werelderfgoed' een beleid en stelsel voor 'Europees erfgoed' had kunnen worden voorgesteld. Zij vragen waarom de Europese Commissie dit niet heeft gedaan.

¹ COM(2025)785 - Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's - Een cultuurkompas voor Europa.

² COM(2025)785 - Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's - Een cultuurkompas voor Europa, p. 3.

In het Europees cultuurkompas staat vermeld dat door de herziening van de richtlijn audiovisuele mediadiensten, audiovisuele inhoud op 'video on demand'-diensten tenminste 30% van Europese origine moet zijn en omroepen een groot deel van hun zendtijd voor Europese producties moeten uittrekken.³ Kan de Europese Commissie aangeven of beide sectoren zich over heel de EU zich hieraan houden? Wil de Europese Commissie vergelijkbare eisen stellen aan andere verspreiders van cultuurgoederen, zoals bioscopen?

In het cultuurkompas staat 'geografische locatie' genoemd als factor die van invloed is op culturele participatie.⁴ Ook worden in dat verband plattlandsgebieden genoemd.⁵ In plattlandsgebieden is minder georganiseerd, professioneel en formeel cultureel aanbod dan in urbane/verstedelijkte gebieden. In eerstgenoemde hebben volkscultuur en amateurkunst traditioneel nog steeds een relatief sterke positie, aldus de fractieleden van de BBB. Zij vragen of de Europese Commissie hier gericht onderzoek naar doet. Wat blijkt hieruit, ook over trends? Wat wil de Europese Commissie doen om amateurkunst en volkscultuur, ook in stedelijke gebieden, meer te onderzoeken en daar beleid op te richten?

Wat staat precies in het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) van de Europese Commissie over het ondersteunen van culturele participatie in plattlandsgebieden? Ziet de Commissie mogelijkheden dit te versterken?

In het Europees cultuurkompas worden jongeren vaker genoemd dan ouderen, terwijl ouderen bijna per definitie meer de dragers zijn van culturele erfenis, aldus de fractieleden van de BBB. Zij vragen of de Europese Commissie gericht onderzoek doet naar de rol van ouderen bij het borgen en verspreiden van cultuur. Wat blijkt hieruit? Wil de Commissie meer onderzoek doen naar de (nuttige en noodzakelijke) rol van ouderen als cultuurdragere en daar meer beleid op ontwikkelen?

Veel culturele instellingen en culturele activiteiten krijgen weinig bezoekers en inkomsten. Daarentegen ontvangen ze in veel gevallen veel overheidssubsidies ('meer euro's dan bezoekers'), aldus de fractieleden van de BBB. Zij vragen of de Europese Commissie hiermee bekend is. Doet de Commissie hier onderzoek naar en zo ja, wat blijkt hieruit? Is de Europese Commissie bereid hier meer onderzoek naar te laten doen en hier meer beleid en instrumenten op te richten?

Sport krijgt in het Europees cultuurkompas weinig aandacht, terwijl het voor miljoenen Europeanen zelfs dagelijks een activiteit is om ook (Europese) normen en waarden, dus cultuur, met elkaar uit te wisselen en te beoefenen (hetzelfde kan worden gesteld over bijvoorbeeld kookkunst). Van origine Europese sporten, zoals voetbal en alle activiteiten daaromheen, zijn wereldwijd een niet te onderschatten symbool van de Europese cultuur en samenleving, zo stellen de fractieleden van de BBB. Zij vragen waarom sport zo weinig in het cultuurkompas wordt genoemd. Kan het in een volgende versie van het cultuurkompas een prominere plaats krijgen?

In het cultuurkompas wordt gesproken over bescherming van cultuur(goederen) tegen bijvoorbeeld rampen en oorlogen.⁶ Door de eeuwen heen zijn bepaalde soorten culturele objecten, bijvoorbeeld schilderijen, vanuit het land waar ze zijn gemaakt, verspreid geraakt naar andere landen, uiteraard

³ COM(2025)785 - Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's - Een cultuurkompas voor Europa, p. 5.

⁴ COM(2025)785 - Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's - Een cultuurkompas voor Europa, p. 5.

⁵ COM(2025)785 - Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's - Een cultuurkompas voor Europa, paragraaf 5.2 (p. 13-14).

⁶ COM(2025)785 - Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's - Een cultuurkompas voor Europa, p. 14.

ook door 'gewone' aan- en verkoop. Dit heeft positieve effecten, zoals het in andere landen kunnen genieten, leren en bewust worden van andere culturen en culturele erfenissen, aldus de fractieleden van de BBB. Het resultaat van de geschiedenis kan echter in sommige gevallen ook zijn dat meer culturele objecten zich buiten het land of de stad van origine bevinden ('hoeveel Venetiaanse kunst is in Venetië?'). Zij vragen of de Europese Commissie zicht heeft op de verspreiding van culturele objecten binnen en buiten Europa. Welk beeld ontstaat uit onderzoeken? Baseert de Commissie hier beleid en instrumenten op en wil zij deze uitbreiden? Wil de Europese Commissie bijvoorbeeld een programma initiëren om (binnen Europa) cultuurobjecten te ruilen en daarmee weer op hun plaats van origine te krijgen?

In hoofdstuk 6 van het Europees cultuurkompas wordt onder andere ingegaan op internationale samenwerking. De fractieleden van de BBB vragen in hoeverre het daarbij voor de Europese Commissie het uitgangspunt is dat dit moet dienen voor het uitdragen en versterken van de Europese cultuur en culturele erfenis, dus niet het door samenwerking steunen van niet-Europese culturen in de landen waarmee wordt samengewerkt. Hoeveel procent van de uitgaven ter uitvoering van het Europees cultuurkompas wil de Europese Commissie, al dan niet via de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO), maximaal aan niet-Europese cultuur besteden, inclusief 'overhead' voor het organiseren van samenwerkingsactiviteiten?

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ziet met belangstelling uit naar de reactie van de Europese Commissie en ontvangt deze graag uiterlijk binnen **drie maanden** na dagtekening van deze brief.

Drs. Th.W. Rietkerk

Voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap